

บทที่ 1

บทนำ

ในส่วนที่ 1 บทนำ รายงานการศึกษา เรื่อง ระบบบริการสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ : กรณีศึกษาผลกระทบต่อคนพิการที่ประสบความสำเร็จและสามารถเป็นแบบอย่างในสังคม ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์การศึกษา 3) ขอบเขตการศึกษา 4) กรอบแนวคิดการศึกษา 5) ผลที่คาดว่าจะได้รับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ อาทิ ด้านบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อปรับสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น ด้านการศึกษา โดยจัดการศึกษาทั้งในสถานศึกษาเฉพาะ หรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบ รวมถึงการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ ด้านการส่งเสริมอาชีพให้คนพิการ ได้มีงานทำและการประกอบอาชีพอิสระ รวมถึงการจัดบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ การบริการข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ บริการล่ามภาษามือ สวัสดิการเบี้ยความพิการ การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ การสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการ การปรับสภาพที่อยู่อาศัย เป็นต้น

การดำเนินงานระบบบริการสวัสดิการด้านคนพิการของต่างประเทศ พบว่า ประเทศสิงคโปร์มีระบบบริการสวัสดิการด้านอาชีพอย่างเบ็ดเสร็จภายในหน่วยบริการเดียว ได้แก่ การพัฒนาสมรรถภาพ การฝึกอาชีพ และการจัดหางาน รวมถึงการจัดให้มี Shelter Workshop (ลักษณะงานในอารักขา) อยู่ในหน่วยงานด้วย นอกจากนี้ มีการจัดสวัสดิการด้านการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการอย่างหลากหลายตามประเภทความพิการ มีการจัดตั้งระบบกองทุนเพื่อคนพิการ Community Chest โดยรัฐบาลสนับสนุนให้เอกชนดำเนินกิจกรรมเพื่อคนพิการ ประมาณร้อยละ 30 ในทุก ๆ กิจกรรม รวมถึงสนับสนุนให้มีการระดมทุนเพื่อสนับสนุนองค์กรสวัสดิการสังคมเอกชน มีระบบบริการสวัสดิการสังคมผ่านทางเครือข่ายงานด้านสวัสดิการสังคม เพื่อสนับสนุนทำงานร่วมกันทั้งในระดับผู้ให้บริการ (Service providers) และหน่วยงานที่ทำงานพัฒนาชุมชน (Community development units) โดยการใช้ระบบส่งต่อหน่วยให้บริการช่วยเหลือ เช่น การให้บริการจัดหางาน บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ อุปกรณ์ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก ค่าใช้จ่ายพาหนะในการเดินทาง หรือปัญหาอื่น ๆ

นโยบายสวัสดิการสังคมด้านคนพิการของประเทศเดนมาร์ก พบว่า มีการดำเนินการสำหรับบุคคลกลุ่มเป้าหมายพิเศษ คือ คนพิการ ผู้มีปัญหาด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ผู้มีอาการป่วยทางสุขภาพร่างกาย และจิตใจ ผู้ที่ต้องการการบำบัดรักษา (ติดยาเสพติด และติดเหล้า) รวมทั้งการจัดกิจกรรมทางสังคมด้านต่าง ๆ และการปกป้องคุ้มครอง เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ (Pension) แก่ผู้มีสิทธิได้รับผลประโยชน์ ได้แก่ ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือคนเจ็บป่วย มารดาที่เลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้ มีการจัดบริการในระดับท้องถิ่นเพื่อให้คำแนะนำเบื้องต้น และส่งต่อคนพิการไปรับบริการจากผู้ชำนาญการพิเศษในระดับภาค เพื่อรับบริการและคำแนะนำอื่น ๆ ต่อไป มีการจ่ายเงินชดเชยอย่างต่อเนื่องแก่บุคคลที่มีความพิการ และมีสมรรถภาพในการช่วยเหลือตนเองลดลง และการจัดหาผู้ช่วยเหลือและดูแลบุคคลที่ไม่สามารถเข้าสู่การทำงานด้วยตนเอง ให้การสนับสนุน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเลี้ยงดูบุคคลพิการ การส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมในสังคม การสนับสนุนเงินช่วยเหลือจัดหายานพาหนะ/รถยนต์เพื่อคนพิการ สำหรับการเดินทางไปทำงาน เข้ารับการฝึกอบรม หรือการศึกษา การจัดหาและปรับปรุงสภาพที่พักให้เหมาะสมกับคนพิการ และจัดสภาพบ้านให้สามารถดูแลคนพิการได้ และจัดโครงการพิเศษอื่น ๆ เป็นการส่งต่อคนพิการที่ต้องการใช้โครงการพิเศษ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน การมีงานทำในลักษณะพิเศษ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีระบบบริการสวัสดิการสังคมด้านต่าง ๆ อาทิ การจัดระบบบริการสนับสนุนการรวมกลุ่มพักอาศัยเพื่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Group Home) หรือการจัดบ้านพักพิงชั่วคราวสำหรับครอบครัวที่ประสบปัญหาต้องไปทำงานนอกบ้านและฝากเลี้ยงดูบุตรพิการชั่วคราว (Respite Home Care) ซึ่งระบบบริการสวัสดิการเหล่านี้ ได้มีการดำเนินงานอยู่ในหน่วยงานและชุมชนต่าง ๆ ภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนต่าง ๆ โดยการดำเนินงานดังกล่าวยังเป็นเพียงกิจกรรมหรือโครงการนำร่อง ซึ่งสามารถพัฒนาและกำหนดให้เป็นสิทธิด้านสวัสดิการของคนพิการตามกฎหมายต่อไป อย่างไรก็ตาม พบว่าบริการสวัสดิการด้านสิทธิของคนพิการที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย สามารถทำให้คนพิการได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในระดับหนึ่ง และค้นพบว่าบุคคลพิการสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี สามารถดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่มีความพิการ ซึ่งมีความเพียรพยายามในการพัฒนาตนเองทั้งด้านการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรม และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม จึงนับว่าเป็นต้นกล้าต้นแบบคนพิการในสังคม ที่จะสามารถถ่ายทอดแบบอย่างของนักเรียน นักศึกษาพิการ รวมถึงเป็นการเสริมสร้างเจตคติในเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับคนพิการและความพิการต่อสังคมต่อไปได้

2) วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาระบบบริการสวัสดิการสังคมอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ในประเทศและต่างประเทศ

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการพัฒนาระบบบริการสวัสดิการสังคมอื่น ๆ และระบบบริการสวัสดิการสังคมที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

2.3 เพื่อศึกษาผลกระทบของระบบบริการสวัสดิการสังคมที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
 ดันกล้าต้นแบบคนพิการ

2.4 เพื่อถ่ายทอดแบบอย่างต้นกล้าต้นแบบคนพิการผ่านทางสื่อรายการโทรทัศน์

3) ขอบเขตการศึกษา

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ทำการศึกษามีดังนี้

- 1) ศึกษาเชิงเอกสารเกี่ยวกับระบบบริการสวัสดิการสังคมอื่นๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 2) ศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำชุมชน ครูในสถานศึกษา และผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัวของคนพิการเกี่ยวกับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการพัฒนาระบบบริการสวัสดิการสังคมอื่นๆ และระบบสวัสดิการสังคมที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน ในแต่ละกลุ่ม รวมประมาณ 30 คน
- 3) ศึกษาประวัติการดำเนินชีวิตของต้นกล้าต้นแบบคนพิการ เพื่อจัดทำเป็นเรื่องราวสำหรับการถ่ายทอดแบบอย่างต้นกล้าต้นแบบคนพิการ จำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน ใน 6 ประเภทความพิการ
- 4) ดำเนินการถ่ายทอดเรื่องราวต้นกล้าต้นแบบคนพิการ ผ่านสื่อรายการโทรทัศน์ จำนวนไม่น้อยกว่า 15 ครั้งๆ ละ 2 นาที

3.2 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีดังนี้

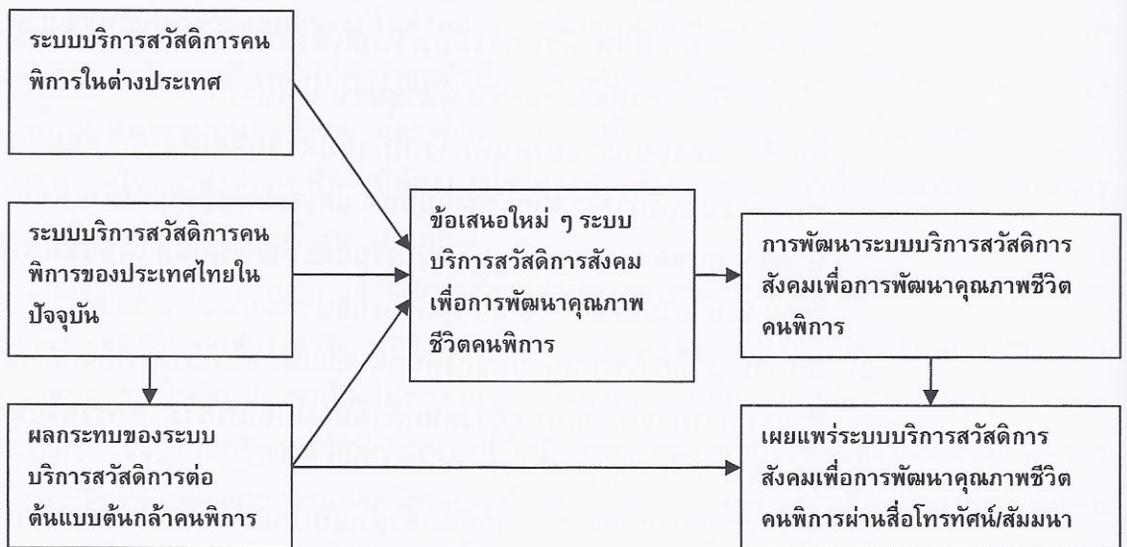
- 1) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 1 คือ หนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ข้อมูลในเว็บไซต์
- 2) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 2 คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) จำนวนกลุ่ม 6 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวมจำนวน 30 คน ได้แก่ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำชุมชน ครูในสถานศึกษา และผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัวของคนพิการ
- 3) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 3 คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นบุคคลพิการที่ได้รับการจดทะเบียนคนพิการแล้ว เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย อายุระหว่าง 15-30 ปี เป็นคนที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ ได้แก่ การศึกษา การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคม การช่วยเหลือสังคม และสมควรได้รับการยกย่อง สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นและเป็นตัวแทนของพลังคนพิการรุ่นใหม่

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ทำการศึกษามีดังนี้

1) ระยะเวลาทำการศึกษานี้ระหว่าง เดือน มกราคม-เมษายน 2554

4) กรอบแนวคิดการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง ระบบบริการสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ : กรณีศึกษาผลกระทบต่อคนพิการที่ประสบความสำเร็จและสามารถเป็นแบบอย่างในสังคม มีกรอบแนวคิดการศึกษาดังนี้

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 มีข้อเสนอแนะและแนวทางระบบบริการสวัสดิการสังคมอื่นๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

5.2 ได้รับทราบระบบบริการสวัสดิการสังคมที่มีต่อผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของต้นกล้าต้นแบบคนพิการ

5.3 เกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการและความพิการผ่านทางสื่อรายการโทรทัศน์